

Μια αποκαλυπτική “Μνήμης Οδοιπορία” του Χρίστου Ζαφείρη

Ανατολική Θράκη

ΓΙΑ τον ξεριζωμένο Ελληνισμό της Μικρασίας και της Κωνσταντινούπολης, γράφτηκαν και εξακολουθούν να γράφονται αποκαλυπτικές μελέτες για την γενοκτονία των Ελλήνων που εφάρμοσε το Οθωμανικό και στη συνέχεια το Κεμαλικό τουρκικό κράτος. Με την Ανατολική Θράκη έχουν ασχοληθεί λίγοι μελετητές, γι’ αυτό και το προσφάτως εκδοθέν πόνημα του δημοσιογράφου και πτυχιούχου του Τμήματος Αρχαιολογίας και Τέχνης της Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Χρίστου Ζαφείρη, με τίτλο “Μνήμης Οδοιπορία-Ανατολική Θράκη” (εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ, Θεσσαλονίκη 2008, σ.σ. 380) έχει σημαντική αξία και τεκμηριωτική σημασία, έστω και για την αναβίωση της Μνήμης ενός ανθρού και δραστήριου τμήματος του Ελληνισμού. Η Ανατολική Θράκη θα μπορούσε να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού εδάφους, εάν άστοχες, λανθασμένες και ευκαιριακές ενέργειες δεν οδηγούνταν στην οριστική

απώλεια μιας ζωτικής περιοχής. Ας είναι όμως ο Χρίστος Ζαφείρης, έγκυρος δημοσιογράφος, αρθρογράφος του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης και τιμημένος με το βραβείο του Ιδρύματος Μπότοπ, με κεντρικό πυρήνα τα κείμενα από την πολύμηνη ραδιοφωνική εκπομπή του στην ΕΡΤ3 με τίτλο “Κτερίσματα Θράκης” συνέγραψε αυτό το βιβλίο, προσθέτοντας και άλλα κείμενα σε μια προσπάθεια ολοκληρωμένης παρουσίασης της τοπογραφίας της ιστορίας και του πολιτισμού των Ελλήνων κατοίκων της Ανατολικής Θράκης.

Η ύλη του βιβλίου είναι διαρθρωμένη σε 19 ενότητες - Κεφάλαια, η κάθε μια από τις οποίες εξετάζει κι ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο της συνολικής ιστορίας. Καταγράφεται με ενάργεια το πνεύμα και η παράδοση της Αν. Θράκης, την πρώτη θρακική γε-

νοκτονία του 1914, την περιγραφή από τον Έρνεστ Χερμινγουαίη της μακάβριας και σιωπηλής πορείας της οριστικής εξόδου των Θρακιωτών, τον πολυμέτρω θρακικό αγώνα και τις εθνολογικές ανακατατάξεις, τις περιγραφές των ιστορικών ελληνικών πόλεων της Ραιδεστού, της Ανδριανούπολης, της Βιζύης, της Καλλίπολης, της Ηράκλειας και της Καλλικράτειας της Προποντίδος, ενώ παράλληλα μελετά και παρουσιάζει τα ήθη, τον πολιτισμό και τις καλλιτεχνικές εκφάνσεις του ζωντανού αυτού τμήματος του Ελληνισμού.

Από τις 10 Αυγούστου του 1920, που ύστερα από τη Συνθήκη των Σεβρών, η Ανατολική Θράκη μέχρι λίγα χιλιόμετρα έξω από την Κωνσταντινούπολη παραχωρήθηκε στην Ελλάδα, η περιοχή αυτή γνώρισε την ελληνική διοικητική μεταρρύθμιση και την κρατική οργάνωση, μέχρι που το

σαράκι που κατατρώγει το έθνος, ο μικροκομματισμός και το ρουσφέτι έφτασαν μέχρι εκεί. Με την επικράτηση των βασιλικών κομμάτων στις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου του 1920 εμφανίστηκαν και τα πρώτα συμπτώματα σήψης. Ακολούθησε η απροκάλυπτη συνεργασία των Συμμάχων με τους Κεμαλικούς, οι οποίοι τελικά και συναίνεσαν να παραχωρηθεί η Ανατολική Θράκη στους Τούρκους. Όταν αργότερα σχηματίστηκε ισχυρός στρατός για την περιοχή αυτή από τον Θεόδωρο Πάγκαλο ήταν πλέον αργά. Τον Σεπτέμβρη και τον Οκτώβρη του 1922 συνέβη η μαρτυρική έξοδος των Θρακιωτών από τις πατρογονικές πατρίδες και η πορεία τους προς την προσφυγιά.

Το βιβλίο “Μνήμης Οδοιπορία” είναι μια περιδιάβαση στο χώρο και στο χρόνο της Ανατολικής Θράκης και ταυτόχρονα μια συ-

γκινητική αναζήτηση της πολύχρονης ελληνικής παρουσίας, του άδικου ξεριζωμού και των ελληνικών καταλοίπων που διατηρούνται μέχρι σήμερα στην Ανατολική Θράκη.

Η προσέγγιση του συγγραφέα είναι προσωπική δηλαδή αναφέρεται επιλεκτικά σε τόπους και ανθρώπους, σε ιστορικές καταστάσεις και παραδοσιακές συνήθειες που τον συγκίνησαν και που τυχόν ξεχάστηκαν ή δεν διατηρούν τη σημασία τους με το πέρασμα του χρόνου. Ακόμη ο συγγραφέας επιχειρεί να δώσει απάντηση στο βασικό ερώτημα: Γιατί η Ανατολική Θράκη που έστειλε το 1920 τους βουλευτές της στην Ελληνική Βουλή, έπεσε θύμα των “συμμάχων” μας και παραδόθηκε απροσχημάτιστα στους Τούρκους.

Σημαντική τεκμηριωτική αξία για το βιβλίο έχουν οι φωτογραφίες μνήμης που καταχωρούνται από πρόσωπα μνημεία, σχολεία, εκκλησίες και καταστάσεις που ενδυναμώνουν τη συλλογικήθύμηση.